بەرزان هەستیار بۆ "ڕەخنەی چاودێر" دەدوێت:

"خۆکوشتن" لەئەدەبدا ڕەگێکی قوڵی هەیە

سازدانی: زمناکۆ بورهان قانع

بەرزان هەستیاری شاعیر ناوێکی دیارە لە شیعرو ئەدەبیاتی کوردیدا ئەو بۆ خۆی بە نەوەی کۆتایی حەفتاکانو سەرەتای هەشتاکان دەژمێردرێت، لەنێو قەسیدەکانی دا وەک حەمە عومەر عوسمان هەمیشە تەقسیکی حەزین ئامادەگی هەیە، بەڵام بەستایلێکی جیاواز لەحەمە عومەر، ترسێکی زۆری هەیە بەرانبەر بەمەرگو هەندێک جاریش بانگەشە بۆ مەرگدۆستی دەکات، ئەگەرچی خۆی بەم پێناسەیە بێزار دەبێت بەڵام ئەو فەزا تاریکە لەبەشێکی زۆری قەسیدەکانیدا بەدی دەکرێت، هەستیار ئەم شتانەی هەیە:- ئیلقایەکی شیعریی لێوان لێو لەحوزن، زمانێکی دەوڵەمەند، دنیایەکی شیعری تارادەیەک ڕەش لەگەڵ کۆڕێک بە ناوی زەنوێر کەسیزدە ساڵە، بۆ زیاتر ئاشنابوون بە دنیای شیعری بەرزان و ڕوئیای ئەو بۆ شیعر ڕەخنەی چاودێر بە پێویستی زانی کە ئەم دیدارەی لەگەڵدا سازبکات..

ڕەخنەی چاودێر: هەر کەسێک قەسیدەکانی تۆ بخوێنێتەوە، هەست بە ڕەشبینیو تێکشکانێکی زۆر دەکات، کۆمەڵێک موفردەی هەیە کە بە بەردەوامی لە نێو قەسیدەکاندا وجودیان هەیە، وەک (خۆکوشتن، گومان، دووری، نیگەرانی ....) لە ڕێی ئەم موفردانەوە وا بەدەردەکەوێت کە ترسێکی زۆرت هەیە بەرامبەر بە مەرگ.. پرسیار لێرەدا ئەوەیە:-

ئەم ترسە تاکەی بەردەوام دەبێت ؟؟ یان بۆچی لە قەسیدەی (ئێوارەیەک بۆ خۆکوشتن)دا هەموومان داوەت دەکەیت بۆ خۆکوشتنو بینینی ئەو خوێنەی کە لە باخچەکەتدا دەیڕژێتو لە ڕەنگی یاقووتە ؟

بەرزان هەستیار: بە گشتیی پرسیارەکانت لەقو پۆپی زۆریان لێ دەبێتەوە، بەهەرحاڵ هەوڵ ئەدەم وردە وردە هەندێ شت بڵێم.

دەمەوێ سەرەتا ئەوە بدرکێنم، ئەو شتانەی تۆ دەیانڵێیت تا ڕادەیەک ڕەنگە لە یەکەم خوێندنەوەدا بەو شێوەیە لای خوێنەر بکەونەوە کە تۆ باسیان دەکەیت، ئەم بۆچوونانەش ڕەنگە لە دوای دیوانی "نەوەیەک پیرە منداڵ "ەوە زیاتر ئەو جۆرە تێڕوانینەیان لای خوێنەر دروست کردبێت، واتە لەکۆمەڵە شیعری نێو دیوانی " بە تەنیشت فەنابوونەوە "و شیعرەکانی پاش ئەو دیوانە، بەڵام من دەمەوێت جەخت لەسەر ئەوە بکەمەوە کە ئەوەی تۆ ناوی دەنێیت ڕەشبینییو تێکشکان، زیاتر جۆرە تۆقینێکە لەمردنو ڕاکردنە لێی لەڕێی شیعرەوە، لێتی ناشارمەوە کەماوەیەکی زۆرە پرسی "مردن " پانتاییەکی گەورەی لەژیانو قەسیدەکانی منداا داگیر کردووەو خۆشم نازانم کەیو چۆن ئەو ترسە لەلام دەڕەوێتەوە؟ جێی خۆیەتی ئەوەش بڵێم ئەگەر وردتر قەسیدەکان بخوێنیتەوە ئەوەندەی ئەو ترسەیان تیا دەخوێنیتەوە، ئەوەندە مەرگ دۆستییان تیا بەدی ناکەیت، ئەمە جگە لەقەسیدەی" ئێوارەیەک بۆ خۆکوشتن" کە ڕەنگە لەم قەسیدەیەدا شتەکان بەجۆرێکی تر خۆیان پیشان بدەنو جۆرە بانگەشەیەکی مەرگ دۆستانەی لەگەڵ خۆیدا هەڵگرتبێتو ئەوەش حاڵەتێکی زۆر تایبەتی بوو کە نەمتوانی نەیخەمە جوگرافیایەکی شیعریەوەو هەر بەوەندەش وازم نەهێناوەو وەک تۆ ئەڵێیت خوێنەریش بانگ دەکەم بۆ ئەوەی ئەو خوێنە ببینێت کە لە باخچەکەمدا ئەڕژێت بۆ ئەوەی ئەوانیش لەو لەزەتی خۆکوشتنە بێبەش نەبنو هیچ نەبێت لە دوا ساتەکانی ژیانمدا لەنێو ئاپوێرەی خەڵکدا بمو کەسانێک هەبن کە بزانن چەند بە عیشقو لەزەتەوە دەستم**

بەرزان هەستیار شاعیر

فۆتۆ:هیوا قادر

لێتی ناشارمەوە کەماوەیەکی زۆرە پرسی "مردن " پانتاییەکی گەورەی لەژیانو قەسیدەکانی مندا داگیر کردووەو خۆشم نازانم کەیو چۆن ئەو ترسە لەلام دەڕەوێتەوە؟

ڕەخنەی چاودێر: لەقەسیدەی (ئینسان) دا بە تەواوی مرۆڤەکانت ڕسواو نابووت کردووە ، کە ئەمە بەلای منەوە شتێکی جوانە، چونکە ئینسان ناشرینترین مەخلوقو ئافەریدەیە، بە واتایەکی تر ئینسانەکان فاکتەری سەرەکین لە تێکدانی ڕیتمی ژیان، هەر ئەوانن کە لێڕسراون بەرامبەر بە هەموو ناجۆرییەک ...ئەی ئەوە نییە خۆت بە ئینسانەکان دەڵێیت :

شتێکی بچکۆلە لە ژێر قەفەزەی سنگتایە، ناوت ناوە دڵ
جووتێک هەڵماتی دوو ڕەنگت لەسەرتا هەڵگرتووە، پێیان ئەڵێیت چاو
خوێنی گورگەکان ئەڕژێت بۆ ئەوەی لەمۆزی خۆت زووتر بگاتە پاشەڵی مەڕەکان
ئایا پێت وایە کە لەئەساسدا ئینسان خۆی قابیلی ئەو ناشرینکردنەیە ؟؟
ئەگەرچی وەڵامی ئەم پرسیارە لای من بە بەڵی بێت ... تکایە لەم بارەیەوە بۆمان بدوی ..

بەرزان هەستیار: ئینسان خۆی لە خۆیدا هەڵگری دوو خەسڵەتی دژ بە یەکە، لە لایەک ئەوەندە هێزو توانا شک دەبات کە بە هۆیەوە خۆی بە گەورەو سەروەری هەموو گیانلەبەرەکانی سەر زەوی بزانێتو لە لایەکی تریشەوە دەبینیت زۆرجار بەرامبەر کێشەو ناهەمواریەکی ئاسایی ئەوەندە بچووکو دەستەوەستان دەبێتەوە کە شایەنی بەزەیی بێت.

من زۆر لە ئینسان تورەم، لە پێش هەموو کەسێکیشەوە لە خۆم، بەڵام نەمویستووەو ناشمەوێت هیچ کەسێک بە زەلیلی ببینم، بە ڕادەیەک کە ببێتە هۆی ئەوەی فرمێسکی بۆ برێژێت.

من ئینسانەکانم نابووتو ڕسوا نەکردووە، بەڵکە ئەوە ئینسانەکان خۆیانن وا لە خۆیان دەکەن کە بەو جۆرە بیانبینیتو وێنەیان بکێشێت، تۆ ببینە چۆن ئەو هەموو جەنگە سەرزەمینیان پڕ کردووە لە خوێنو بۆنی مەرگ ؟؟؟ بڕوانە ئینسان چۆن بە هەر چوار لای خۆیدا هەڵپەی ئەوە دەکات کە میکاڤیللیانە هەموو ئامانجو غەریزەکانی خۆی بێنێتە دی؟؟؟ ببینە چۆن پێشبڕکی دەکات لە پێناو ناشرینکردنی بەرامبەرەکەیو ئارایشتکردنی ڕووخسارە دزێوەکەی خۆی؟؟ زمناکۆ گیان من دەمەوێت زللەیەک لە بەشەر بدەم تا کەمێک بیر لەو مەهزەلەیە بکاتەوە کە بە درێژایی مێژوو دروستی کردووە.

کەم کەس هەیە ڕۆژانە فوویەک لەو تەمە بکات کە بەر پەنجەرەی ڕوانینی لێڵکردووەو بە پێچەوانەوە هەر بەو بەرچاو لێڵییەوە بەیانیان دەچێتە دەرەوەو هەڵسوکەوت لەگەڵ چواردەورەکەی دەکاتو هەمیشەش خۆی بە سوپەرمانێک دەزانێتو پێی وایە هەموو ڕاستییەکان لە کەللە سەری ئەوەوە ڕێچکەیان بەستووە، لە دەرەوەی جوغزی ئەودا، نە شتێک هەیە پێی بگوترێت حەقیقەتو نە کەسانێکیش هەن خاوەنی مافو ئازادیی خۆیان بن.

ڕەخنەی چاودێر: پاش ئەوەی لەسەر (سی دی) نۆ قەسیدەی خۆت پێشکەش کردین (کە تا ئێستاش لە سایتی دەنگەکانو خۆزگەدا ماوەو خوێنەر دەتوانێت دایبەزێنێتو گوێببستی بێت) من بۆ خۆم نزیکەی ساڵێکە بەردەوام شەوانە بەدەم بادە نۆشینەوە گوی لەو سیدیە دەگرمو چێژێکی زۆری لی وەردەگرم.. ئاخر ئیلقای شیعری تۆو جەمال غەمبارو تا ڕادەیەک ئیسماعیل خورماڵیش چێژێکی زیاتر دەبەخشن بە قەسیدەکان، تۆ لە کاتی خوێندنەوەی قەسیدەیەک بە ئیلقای خۆت چ ئیحساسێکت لا دروست دەبێت ؟؟؟ من وا هەست دەکەم هەمیشە ئینفیعال دەکەیتو بیرت چۆتەوە کە بەرزان هەستیارێت ؟؟؟

بەرزان هەستیار: براکەم ، بڕوا بکە هەر ساتو کاتێک بە میزاجێکی سافەوە قەسیدەیەکی خۆم دەخوێنمەوە وا هەست دەکەم ئەو ساتە هەموو گیانم نیشتۆتە سەر ئارەقەی شیعرو لە جۆرە زیکرێکی دەڕوێشانەدامو لەگەڵ ووشە بە ووشەو دێڕ بەدێڕیدا سۆزێکی وا دەمگرێت کە هەست دەکەم ئەوە یەکەم جارە دەچمە ئەو جیهانە ئەفسووناوییەوە.

هەست دەکەم زۆر باش لە ئیحساسو ئەچێتە خوێنی خۆم.

خۆ منیش وەک هەر کەسێکی تر ئینسانمو شتەکان کاریگەریی خۆیانم لەسەر جی دێڵنو جار جاریش دەستم دەگرنو دەمخەنە ئەو سارایەوە کە جگە لە تارمایی مردنو خۆکوشتن هیچی تری تێدا ناژی، بەڵام جارێکی تریش دەیڵێمەوە هەندی جار لە ترسی مردن لە کۆڵ ژیان نابمەوەو هەندی جاری تریش ژیان خۆی وا تۆند ئەمنوسێنێت بە خۆیەوە کە حەز ناکەم قەت لێی جیا ببمەوە .

مەسەلەی "خۆکوشتن "یش لە ئەدەبدا ڕەگێکی قوڵی هەیەو کەم نووسەری دنیا هەیە لە یەکێک لە ساتەوەختەکانی ژیانیدا کەم تا زۆر، ڕاستەوخۆ یان ناڕاستەوخۆ خۆی لە قەرەی نەدابێتو هەندێکیشیان پرۆسەکەیان لە خەیاڵو فەنتازیایەکی ئەدەبییەوە گواستۆتەوە سەر ئەرزی واقیعو نووسەرانێکی تریش تەنها لە پرۆسەی نووسیندا خۆیان گەیاندووەتە ئەو جیهانەو ڕەنگە ئەوەش جۆرێک لەزەتو ئۆخژنێکی دەروونیی پی بەخشیبن.

ڕەخنەی چاودێر: پاش ئەوەی ئەو تەمە ڕۆمانسییە لە ڕۆحتدا نامێنێت، ئایا هیچ فاکتەرێکی سۆسیۆلۆژیو جوگرافیو سایکۆلۆژی هەیە بۆ دروست بوونی تەم و مژو غموزیەت لە شیعرەکانتدا ؟؟؟ یان دروست بوونی ئەو ئەتموسفیرو تەقسە غموزیەی نێو شیعرەکانت زادەی بیرکردنەوەو بینینی خۆتە بۆ شیعر؟؟؟ یان چۆن دەتوانیت بەو جۆرە یاری بە ووشە بکەیت ؟؟

بەرزان هەستیار: براکەم ، بەر لە هەموو شتێک دەمەوێت ئەوە بڵێم کە تەم مژ لە شیعردا ئەگەر گەنجینەیەکی مەعریفی لە پشتەوە بێت ئەوە جۆرە سەنگێکی تایبەت خوێندویتەوە ئیتر گوێگر هەموو فێڵەکانی لا ئاشکرا بوونو دەستی شاعیرەکەش کەشف بووە.

ڕەخنەی چاودێر: واز لەو منداڵو نەخوێندەوارو جاهیلانە بهێنە کە لە خۆیانەوە شیعر دەنووسن وقسەی بی مانا ڕیز دەکەن بە تایبەت هەندێک کچی موراهیق کە تازە دروستبوون یان ئەو کۆڕە موراهیقانەی (بەرنامەی تەلەفیزیۆنی) یان هەیەو لەپاڵ حیزبدا قسەی زل دەکەن.. ئایا هیچ فاکتەرێکی سۆسیۆلۆژیو جوگرافیو سایکۆلۆژی هەیە بۆ دروست بوونی تەم و مژو غموزیەت لە شیعرەکانتدا ؟؟؟ یان دروست بوونی ئەو ئەتموسفیرو تەقسە غموزیەی نێو شیعرەکانت زادەی بیرکردنەوەو بینینی خۆتە بۆ شیعر؟؟؟ یان چۆن دەتوانیت بەو جۆرە یاری بە ووشە بکەیت ؟؟

بەرزان هەستیار: براکەم ، بەر لە هەموو شتێک دەمەوێت ئەوە بڵێم کە تەم مژ لە شیعردا ئەگەر گەنجینەیەکی مەعریفی لە پشتەوە بێت ئەوە جۆرە سەنگێکی تایبەت

منیش لەگەڵ " بەختیار عەلی "دامو دەڵێم ئێمەش ئیکارۆسمان هەیە بەڵام کێشەکە لەوەدایە ئایا ئەو ئیکارۆسانەی ئێمە تا چەند توانای فڕینو بەرزبونەوەیان هەیە

تر دەدات بە شیعرو دڵنیاشم تۆش لەو بۆچوونەدا لەگەڵما هاوڕایت، هەڵبەتە منیش مەبەستم تەم و مژێکی هونەرییەو نەک خوێنەر بە لا ڕێدا بردنو وون کردنی، من سەد دەر سەد لەگەڵ ئەو ڕایەی " ئەدۆنیس "دام کە لە وەڵامی پرسیارێکدا سەبارەت بە تەمو مژ دەڵێت " واقیع خۆی تەمو مژاوییەو ئەگەر شاعیر بیەوێت سادەو ڕووکەشی بکاتەوە ئەوە خیانەتی لی دەکات " ، کەواتە با ئێمە هەوڵ نەدەین لە کێشو سەنگی واقیع کەم بکەینەوەو هیچ نەبێت خوێنەریش کەمێک لەگەڵماندا خۆی ماندوو بکاتو هەوڵی دۆزینەوەی شتەکان بداتو وا بە تەمبەڵی ڕای نەهێنین کە هەموو شتەکانی بە سادەیی یان کال یو کرچی بخەینە بەر دەمو ئەو غەدرە لەوێش نەکەین کە تەنها لە تەنکە ئاودا حەز بە مەلە کردن بکات.

بۆ مەسەلەی یاریی کردنیش بە وشە، ئەوە من بە ئەرکێکی سەرەکیی شاعیری دەزانمو پێم وایە شاعیر دەبێت جۆرێک یاریی بە ووشە بکات کە بە بی ئەوەی خوێنەر بەخۆی بزانێت ئەوێش ڕابکێشێتە ناو ئەوگەمە جوانەوە.

ڕەخنەی چاودێر: دوا پرسیارم ئەوەیە: تا ئێستا چەند جارێکی کەم چاوم بە ڕەخنەو لێکۆڵینەوە لەسەر قەسیدەکانت کەوتووە، گومان لەوەدا نییە کە تۆو بەختیار عەلیو یەک دوو شاعیری تری وەک هیوا قادرو جەمال غەمبار کاریگەرییەکی زۆرتان هەیە لەسەر نەوەی نوێ (نەوەیەکی تێکشکاو کە بەردەوام خەریکی کۆچە) بەختیار بۆ خۆی دەڵێت :-

نەوەیەکی پڕۆمیسۆسیمان دەوێت کە بزانێت ئاگر لەکوێیە؟؟؟ .. تا بەردەوام دەبێتو دەڵێت: ئەفسوس زۆر ئیکارۆسی ئێمە لە زەوی بەرز نابێتەوە .. ئەفسوس لە بواری ڕەخنەدا تا ئێستا نەوەیەکی ئیبراهیمیمان نەدیوە..

ئەوەی لێرەدا من دەمەوێت پێم بڵێیت وەک شاعیر ئەوەیە :- ئایا ئەو نەوە پڕۆمیسۆسە لە ناو کورد دا دروست بووە کە بەختیار باسی لێوە دەکات ؟؟؟ پاشان ئەو ڕەخنەو لێکۆڵینەوانەی کە قەسیدەکانی تۆیان بەسەرکردۆتەوە لەو نەوە ئیبراهیمیەیە ؟؟ یان هەمووی لە دۆخێکی دۆگماو کەم خوێنی مەعریفی دا بووە ؟

بەرزان هەستیار: بۆ وەڵامی ئەم پرسیارە، یان با بڵێم ئەم پرسیارانە ، دەمەوێت لەوێوە دەست پی بکەمو بڵێم من یەکێکم لەو شاعیرانەی کە تا ئێستا ڕەخنەی کوردی کەمترین ئاوڕی لی داومەتەوە، دەتوانم بڵێم لە ئەزموونی زیاتر لە بیستو پێنج ساڵ تەمەنی شیعر نووسینمدا، ئەو نووسینانەی لەسەر شیعرەکانم نووسراون لە ژمارەی پەنجەکانی دەستێک تێنەپەڕیونو لە هەمان کاتیشدا لێکۆڵینەوەو خوێندنەوەیەکی قوڵیان بۆ نەکراوە.

منیش لەگەڵ " بەختیار عەلی "دامو دەڵێم ئێمەش ئیکارۆسمان هەیە بەڵام کێشەکە لەوەدایە ئایا ئەو ئیکارۆسانەی ئێمە تا چەند توانای فڕینو بەرزبونەوەیان هەیە؟؟؟ بە داخەوە ئیکارۆسەکانمان ئەوەندە بااڵەکانیان تۆکمە نەبووە کە بتوانن ئەوەندە بەرز ببنەوە تا هەموو کونو کەلەبەرو شوێنە وونەکان ببینن و بدۆزنەوە.

بەڕێزم بڕوا بکە خۆماندوکردنێکی زۆری ناوێت تا بزانین ئەو نەوە " پڕۆمیسۆس "ە دروست بووە یان نا ؟

بڕۆ بە ناو گۆڤارو ڕۆژنامەو کتێبەکاندا بگەڕی ئەوجا خۆت دەگەیتە ئەو قەناعەتەی کە ئێمە چەند کڵۆڵو دەستو پی سپین لە زۆربەی بوارەکانی نووسیندا، بە داخیشەوە وەک ئەوەی شیعر مەلا خۆرە بێت، هەر کەسێک کەمێک زمانی نووسینی دەپژێت یەکسەر بەبی لە دەرگا دان خۆی دەکات بە مااڵی شیعردا، لەم ڕۆژگارەشدا زۆربەی سایتەکانی ئینتەرنێت ڕۆڵێکی خەتەر دەبینن و بە بااڵوکردنەوەی ئەو هەموو نووسینو شیعرە کرچو کاڵە وا لە کەسانێک دەکەن کە بەر پێی خۆیان نەبینن و پاش بااڵو بوونەوەی یەک دوو شیعری، ئیتر لوت لە هەور بسوێت وبەمەش هەر لە سەرەتاوە خۆی ون دەکات، سامناکترین حاڵەت ئەوەیە کە هەر لە سەرەتاوە ڕێیت لی ون بکرێتو نەزانیت ئەوەی دەینووسیتو دەیڵێیت چییەو چەند سەنگو شوێنی خۆی هەیە، یان بە واتایەکی تر ئەوەی دەینووسیت زۆر زیاتر لە قەوارەی خۆی بدرێتی یان زیاد لە حەد بچووک بکرێتەوە، بەڕای من لە حاڵەتی دووەمدا خەتەرەکە لەوەدایە نووسەر هێزی ئەوەی نەبێت خۆی بەرامبەر ئەو بچووک کردنەوەیە بگرێتو هەر زوو لە مەیدان هەڵبێت، کە بە ڕاستی ئەوەش کەم کەس دەتوانێت خۆی لەبەردا ڕابگرێت.

ڕەخنەی چاودێر: ئەوەی من پێویستم پێبوو لەم پێنج پرسیارو وەڵامەدا چنگم کەوت، نازانم تۆ هیچت ماوە یان کۆتایی بە دیدارەکە بهێنین؟؟

بەرزان هەستیار: من هیچ شتێکی ئەو تۆم نەماوە لێرەدا بیڵێیم ئەگەر چی پرسیارەکان لە هەندی جێدا زۆر چڕو پڕ بوونو پێویستیان بە زیاتر لەسەر وەستان هەبوو، بەڵام من خۆم هەمیشە پێم باشە ئەوەندەی دەکرێت بەکورتی شتەکان بڵێمو نەچمە سەر شتی لاوەکییو دواجار سوپاسی ماندووبونی تۆش دەکەم■

ڕۆژنامەی ڕەخنەی چاودێر

سەرپەرشتیار : سامی هادی

ی. سەرپەرشتیار : محەمەد نوری

هاوکاران

جەلال بەرزنجی پێشڕەو حسێن

بەڕێوەبەری هونەری

سۆران عەبدوڵڵا نەقشبەندی

soranmail@yahoo.com